

TÜRKİYE TÜRKÇESİ ÖĞRENEN KAZAKİSTANLILARIN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

Dr. Oğuzhan YILMAZ*

ÖZ: Bu çalışma Kazakistanlı öğrencilerin Türkiye Türkçesi öğrenirken yaşadığı sıkıntıları tespit etmek ve bu tespitler ışığında öneriler geliştirmek amacıyla kaleme alınmıştır. Tarama modeliyle yapılan çalışmada Kazakistan'da Süleyman Demirel Üniversitesi, Abay Üniversitesi, El-Farabi Üniversitesi, Merkez Orta Asya Üniversitesi ve Ablay Han Üniversitesi'nde okuyan 180 öğrenciden dinleme, okuma, konuşma ve yazma alanlarında yaşadıkları sıkıntıları yazmalarını istenmiştir. Sonrasında öğrencilerin yazdıkları metinler öğrencilerden alınarak içerik analizine tabi tutulmuş, SPSS 15 programı vasıtasıyla yaşanan sorunların frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin ayrı ayrı her bir beceri alanında pek çok sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu sıkıntıların başında kelime hazinesinin yetersiz olması ve uygulamada yaşanan eksiklikler gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Soylulara Türkçe öğretimi, Kazakistan, dinleme, okuma, konuşma, yazma.

Problems Encountered by Kazakhs Learning Turkish

ABSTRACT: This study is to reveal the difficulties of Kazakh students in learning Turkish and to suggest propositions that would ameliorate these problems. In study conducted through descriptive survey method. 180 students studying at Suleyman Demirel University, Kazakh National Pedagogical University named after Abai, Kazakh University of International Relations and World Languages named after Ablai Khan, Central-Asian University, Kazakh State University named after El-Farabi. Kazakhstan were asked to note their

---

*Erzincan Üni. Eğitim Fak. Türkçe Eğitimi Böl., oguzhan24@hotmail.com

problems experienced in reading, writing, listening and speaking skills. Then the content of written texts were analyzed. Using SPSS 15 program, the frequency and percentages of these problems were determined. The results of the study show that students have quite many difficulties in each skill, the most important being lack of vocabulary and questions in practice.

Key Words: Teaching Turkish to Turkish Originated Students, Kazakhstan, listening, reading, speaking, writing.

GİRİŞ

İnsanların ve toplumların anlaşmasında, yakınlık kurmasında önemli bir vasıta olan genelde dil, özelde yabancı dil öğretimi değer ve kültürün aktarımında da önemli bir rol üstlenmektedir. Bu görüşü destekler nitelikte, değer ve kültür aktarımının çok önemli olduğunu düşünen İşçi (2012: 36), toplumların kendini genellikle bir dil aracılığıyla aktardığını; yabancı dil öğrenecek bireylerin, öğrenmeyi planladıkları dili tam anlamıyla öğrenmek için o dilin kültürünü de öğrenmeleri gerektiğini ifade eder.

Yabancılara Türkçe öğretiminde kültür kavramı, son yıllarda ilgili akademisyenlerce sıklıkla işlenen bir konudur. Bunda Avrupa Ortak Dil Kriterleri'nin ve bu doğrultuda kültürlerarasılık ve çokkültürlülük kavramlarının dil öğretim programlarına girmesinin etkisi olmakla beraber, yabancı dil öğrenme uğraşının aynı zamanda yabancı bir kültürü anlama ve tanıma uğraşı olmasının da etkisi vardır (Tapan 1990: 55). Zira Ozil (1991: 96)'in de ifade ettiği gibi yabancı bir dil edinmek, ana dildeki kavramların, anlatımların karşılığını başka bir dilde bulup kullanmak değildir. Yabancı dil edinmek, çeşitli toplumların dünyaya bakış açılarını, düşünme ve değer sistemlerini bilmek; bir toplumun ya da bir toplumun bireylerinin çeşitli etkinliklerini, davranışlarını kavrayabilmektir. Örnek vermek gerekirse, metnin dilsel yapısı ve edebî dünyasının haricinde Oğuz Kağan Destanı'nda devletin nasıl yönetildiğini görmek; Göç Destanı'nda bir kayanın vatan için ne denli önem teşkil ettiğini anlamak; Dede Korkut Hikâyeleri'nde namus kavramının önemini yeniden müşahede etmek, Çanakkale Şehitlerine isimli şiirde ise, şehitlik mertebesini

“Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş asker!

Gökten ecdat inerek öpse o pak alını değer.”

mırsalarıyla terennüm etmek mümkündür. Hâl böyle olunca da, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin aynı zamanda Türk kültürünün de dünyaya tanıtımına katkı yapacağı su götürmez bir gerçektir (Demir 2010: 40). Gelinen noktada devasa köprüler ve hava limanları inşa eden; kendi helikopterlerini, savaş gemilerini ve insansız hava uçaklarını yapan; uzaya keşif uyduları gönderen; kısa vadede dünyanın en güçlü on ekonomisi arasına girmeyi hedefleyen; 2023'ün ve 2071'in rüyasını gören Türkiye'nin kendi tanıtımına dil öğretimi yoluyla daha fazla katkı yapması beklenmektedir. Şimşek (2011:10)'in de belirttiği gibi, küreselleşen dünyada güçlü olan devletler, kültür ihracatı saikiyle pek çok alanda kendi dillerini pazarlamak ve kendi dillerini diğer dillere göre tercih edilebilir kılmak için çok çalışmalılardır.

Burada, yabancılara Türkçe öğretiminin önemine ve gerekliliğine kısaca değinildikten sonra Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretiminin tarihine ve hâlihazırda bu konuda yapılan çalışmalara bakmak gerekir. Toplumların kaynaşmasında ve kültürün yaygınlaşmasında önemli bir amil olan yabancılara Türkçenin öğretimi Biçer'in tespitlerine göre Hunlara kadar dayanır. Biçer (2012: 109-115) örgün eğitim yoluyla olmasa da Hunlar, Göktürkler ve Uygurlar Dönem'inde doğal yöntemle Türkçenin öğretildiğini Çin ve Türk kaynaklarından elde ettiği verilerle ortaya koyar. Yine bu konuda Arslan (2012: 168) da meseleye biraz ihtiyatla yaklaşmakla beraber İslamiyet'in kabulünden önce de Türkçenin yabancılara öğretilmiş olabileceğini dillendirir. Bunun dışında İslamiyet'in kabulünden Cumhuriyet Dönemi'ne kadar *Divanı Lügati't Türk, Muhakemetü'l-Lügateyn, Kitabü'l-İdrak Li Lisânü'l-Etrak, El-Kavaninü'l Külliye Li Zabti'l Lügati't-Türkiye, Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l lugati't Türkiyye, Kitabü Bulgati'l-Müştak Fi Lugâti't-Türk ve'l-Kıfçak, Kitâb-ı Mecmû-i Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mongolî, Hilyetü'l-İnsân ve Heybetü'l-Lisân; Makbûl-i Ârif, Turzimci u srpskohrvatskom jeziku; Codex Cumanicus, Thatarisch Pater Noster* gibi pek çok eserle Türkçenin yabancılara öğretimi desteklenir (Arslan 2012: 169) .

Cumhuriyet'in ilanından 1960'lı yıllara kadar bölgedeki gelişmeleri takip edemeyen, kendi iç çekişmelerine odaklanmış bir Türkiye'den söz etmek yanlış sayılmaz. Bunun bir yansıması olarak da Türk dilinin yabancılara öğretimiyle ilgili bir politika geliştirilmez. Bu eksende Hengirmen Türkçe öğretiminin gerekliliğini yeni yeni anlamaya başlayıp ilk eserlerimizi vermeye başlarken, Türkçenin yapısından etkilenen yabancıların bizim yerimize Türkçeyi öğreten kitaplar

yazdığını ifade eder. Onun paylaştığı verilere göre 20. yüzyıla kadar yabancı yazarlar Türkçe öğretimi ile ilgili iki yüzün üzerinde kitap yazmışken, Türk yazarlar yüz elli altı kitap yazmıştır (1993:7). Bu hâl özellikle 60'lı yıllara kadar dil öğretiminde yaşadığımız zafiyeti gözler önüne sermektedir.

1960'lı yıllara gelindiğinde yabancılara Türkçenin öğretiminde önemli sayılabilecek adımlar atılır. Kenan Akyüz'ün *Yabancılar İçin Türkçe Dersleri Konuşma, Okuma* adlı kitabı Hüseyin Aytaç- M. Ağâh Önen'in *Yabancılar İçin Açıklamalı Uygulamalı Türkçe* adlı ders kitabı, Sermet Samî Uysal'ın *Yabancılara Türkçe Ders Kitapları*, Kaya Can'ın *Türkçe-İngilizce Açıklamalı Türkçe Ders Kitabı*, Mehmet Hengirmen-Nurettin Koç'un *Türkçe Öğreniyoruz* adlı kitapları, Tahir Nejat Gencen'in *Yabancı Uyruklu Öğrenciler İçin-Türkçe Öğreniyorum* adlı kitabı yabancılara Türkçenin öğretiminde gelişmeler yaşandığını gösterir (Barın 2004: 21).

1985'li yıllarda ise Türkçenin öğretimi daha disiplinli, daha profesyonel bir hüviyete bürünür. Ankara Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'nin lokomotifliğini üstlendiği Türkçe Öğretim Merkezleri pek çok üniversitenin bünyesinde açılır, bu merkezlerde *Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe Seti*, *Yabancılar için Türkçe Seti* gibi yabancılara Türkçeyi öğretip Türk kültürünü tanıttaklar hazırlanır. Yine bu süre zarfında 1992 yılında kurulan TİKA ve 2007 yılında kurulan Yunus Emre Enstitüsü vasıtasıyla yurt dışında Türkçeyi yüceltecek çalışmalar yapılır. Tabii bu noktada Türkçenin ikinci dil olarak yabancılara öğretilmesine katkı sağlayan özel kurumları da unutmamak gerekir.

Kazakistan ve Kazakistan'da Türkçe Öğretimi

Tarihi neredeyse tunç devrine, demir çağına dayanan Kazak halkı (Hâkim 2009, 52-53), 15. yüzyılda kurulan Kazak Hanlığı'nın ardından, önce 1854'te Çarlık Rusya'sının, sonrasında ise Sovyet Rusya'sının hâkimiyetine girerek, 1980'lerin sonuna kadar akıllara durgunluk veren bir Ruslaştırma politikasına maruz kalır. Bu politikanın bir ürünü olarak öncelikle Rusça resmi dil ilan edilir, ardından Türk yurtlarında yaşayan pek çok edip, şair, âlim, muallim ve mütefekkir öldürülerek bir milleti ayakta tutan aydın zümresi yok edilir. Devamında Sovyet asimilasyon politikaları karşısında savunmasız bırakılan halk, Kiril alfabesinin kabulünden, eğitim programlarının Ruslaştırılmasına dek türlü sıkıntılarla yüzleşmek zorunda kalır (Kınacı 2010,

1312). 1986 yılına gelindiğinde her yönüyle Rus etkisinde kalan Kazaklar bu hâle isyan eder. Özellikle dil alanında bu yılda atılan adımlar 1991 yılında elde edilecek bağımsızlıkla taçlandırır.

Kazakistan'ın bağımsızlığına kavuşması ülkede özellikle kültür ve eğitim alanında yaşanan sorunların halledilmesi manasına gelmez. Özellikle Kazakistan anayasasının yedinci bölümündeki "Kazakistan Cumhuriyeti'nde devlet dili Kazakçadır." ibaresinden sonra "Devlet kurumlarında ve yerel yönetim birimlerinde Kazakçayla birlikte eşit şartlarda resmi olarak Rusça kullanılır." cümlesinin birinci cümleyi lağveder biçimde gelmesi henüz yeni kurulan bir devlet için gelecekte sıkıntılara neden olabilir (TÜRKPA 2012: 63). Bunun yanında eğitimle ilgili bir başka sıkıntı da alfabe meselesidir. Özkan'ın düşüncesiyle Avrupa'dan Güney Amerika ve Filipinlere kadar farklı ırklara mensup ve değişik dilleri konuşan 800 milyon Katolik tek bir alfabe, Latin alfabesi kullanırken, 200 milyonu aşkın Türk dünyasının farklı lehçeleri ve birbirinden ayrı otuzu aşkın yazı dilini kullanması nasıl bir ayrıştırma sürecine tabi tutulduğunun göstergesidir (2007: 92). Ne var ki Kazakistan, Azerbaycan ve Özbekistan'da olduğu gibi erken dönemde Latin alfabesine geçmese de Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev Latin alfabesine geçme konusunda bir irade göstermektedir. O, 12 Ocak 2013'te yaptığı konuşmasında "Kiril alfabesinden Latin alfabesine geçmek Kazakistan medeniyeti için önemli, bir o kadar da üzerinde düşünülmesi gereken bir süreçtir. Dolayısıyla bu noktada bir komisyon kurulmalı ve bu konu tartışılmalıdır." şeklinde görüş beyan etmiş, ardından ülkede Latin alfabesine geçmekten dolayı endişe yaşayan bir kısım insanların bulunduğunu; fakat bu hususta endişelenmemek gerektiğini; Latin alfabesine geçmenin Kazak dilinin gelişmesi için bir gereklilik olduğunu ve 1920'li yıllarla 40'lı yıllar arasında Kazakistan'ın Latin alfabesi kullanıldığının unutulmaması gerektiğinden bahsetmiştir (minber.kz, 31.01.2014). Bu konuşmasıyla Latin alfabesine geçeceğinin somut olarak sinyallerini veren Nazarbayev ülkenin 2050 stratejisini de bu yönde kurgulayarak 2025 yılına kadar Latin harflerine geçilmesinin elzem olduğunu düşünür ve ülkesinde bu konunun tartışılmasını ister (news.nur.kz, 01.02.2014).

Kültür ve eğitim alanında Kazakistan'da yaşanan bu sorunların haricinde sevindirici gelişmeler de yaşanmaktadır. Bunlardan en önemlisi 2005 yılında uygulamaya geçen Bolaşak adlı projedir. Bolaşak Projesi sayesinde Kazakistan'da okuyan başarılı öğrenciler masrafları devlet tarafından karşılanmak üzere dünyanın seçkin üniversitele-

rine gönderilmektedir. Bu sayede yurtdışında okuyan öğrenciler hem yeni bir vizyon kazanmakta, hem de verimli bir eğitim öğretim sürecinden geçmektedir. Bunun dışında projeye Polonya, Macaristan, Ukrayna ve Malezya gibi ülkelere bile öğrenci gönderilirken Türkiye'ye öğrenci gönderilmemesi projenin eleştirilecek yönüdür.

Hâl böyleyken Türkiye, bu noktada mütakabiliyet ilkesini göz önünde bulundurmamış, 80'lerden bu yana büyük bir devlet olmanın tarihi sorumluluğunu özellikle kültürel noktada yerine getirmeye çalışmıştır. Bu sorumluluk çerçevesinde atılan ilk adım Turan Yazgan tarafından kurulan Türk Dünyası Araştırma Vakfı'dır. Vakfın amacı, Türk dünyası ile ilgili olanak, zaman ve mekân bakımından sınır çizmeksizin her çeşit araştırmalar yapmak, bu sahada süreli ve süresiz yayınlar yapmak, dil birliğinin sağlanması için her çeşit gayretin yanında eğitim kurumları kurmak, sosyal ve kültürel faaliyetler icra etmektir (Yazgan 2003: 192). Bu amaç doğrultusunda vakıf Kazakistan'da Türk Dünyası Kentav Eğitim Merkezi ve Türk Dünyası Korkut Ata Kazak Türk Lisesi adıyla iki lise kurmuş, Korkut Ata Üniversitesinin ve Abay Üniversitesinin bünyesinde Türk Dili ve Türk Dili Edebiyatı Bölümlerini açmıştır (turandunya.org.tr, 27.01.2014). Ancak zaman içerisinde Abay Üniversitesi bünyesinde açılan Türk Dili Edebiyatı Bölümü kapanmıştır.

Türk Dünyası Araştırma Vakfı'nın dışında bölgede faaliyet gösteren önemli bir kuruluş da TÜRKSOY'dur. TÜRKSOY, 12 Temmuz 1993 tarihinde Almatı'da yapılan toplantıda, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkiye ve Türkmenistan tarafından "TÜRKSOY'un Kuruluşu ve Faaliyet İlkeleri Hakkında Anlaşma" imzalanarak suretiyle kurulmuştur. Ardından 2009 tarihinde Bakü'de TÜRKSOY'un açılımı "Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı" olarak değiştirilmiştir. TÜRKSOY, Türk dili konuşan ülkelerin kültür ve sanat alanlarında işbirliğini sağlayan, üye ülkelerin yönetimine, iç ve dış politikalarına karışmayan uluslararası bir teşkilattir. Teşkilat, festivaller, anma etkinlikleri, bilimsel toplantılar, kültürel ve sanatsal etkinlikler düzenlemek, süreli ve süresiz yayınlar yayımlamak üzere Türkçenin öğretimine hem Kazakistan'da hem de Türk Dünyası'nda katkı sağlar (turksoy.org.tr, 25.01.2014).

Yine Türk Dünyası'nda yaptığı çalışmalarla Türk kültürünün ve Türk dilinin öğrenilmesine katkı yapan önemli kuruluşlar arasında 1992'de kurulan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı

(TİKA) sayılabilir. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Türk Cumhuriyetleri'nin yeniden yapılanma, uyum ve kalkınma ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla faaliyet gösteren TİKA, özellikle 1995 yılından sonra kardeş ülkelerle eğitim ve kültürel işbirliği çalışmalarına ağırlık vermiştir. Bu ekseninde ata topraklarında okullar, kütüphaneler, laboratuvarlar inşa etmiştir. Özel olarak 2011 yılında, Kazakistan'da Almatı vilayetine bağlı Talgar Bölgesi'nde 320 öğrencinin öğrenim görebileceği büyüklükteki Kazak Türk Lisesi'ni yaptırarak, Türkiye Türkçesinin öğretimine bu merkez vasıtasıyla önemli katkılarda bulunmuştur. Bunun yanında TİKA Almatı'da Türkçeye hizmetleri ile ön plana çıkan Yabancı Diller ve Mesleki Kariyer Üniversitesine de içinde pek çok dersliğin olduğu bir bina yapmaktadır. TİKA'nın Kazakistan'daki merkezi Astana'dadır (tika.gov.tr, 28.01.2014).

TİKA ile bir ölçüde bağlantılı olarak çalışan, Türk Dünyası'nda ve Kazakistan'da Türkiye Türkçesinin öğretilmesine hizmet eden kuruluşlardan bir başkası da Yunus Emre Enstitüsü'dür. Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye'yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak; Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye'nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini artırıp dostluğunu geliştirmek amacıyla 2007 yılında kurulmuştur. 1999 yılında geliştirilip 2000-2001 yılında uygulamaya konulan Türkoloji Projesi'nin 20 Eylül 2011 yılında TİKA tarafından Yunus Emre Enstitüsü'ne devredilmesi üzerine vakıf ağır bir sorumluluk yüklenerek, dünyanın 35 ülkesindeki üniversiteler kanalıyla Türk dilinin öğretilmesi için çaba sarf etmektedir. Bu 35 ülkeden biri de Kazakistan'dır. Kazakistan'daki merkezi Astana'da olan Yunus Emre Vakfı, L. N. Gumilev Avrasya Millî Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Fakültesi Türkoloji Bölümü aracılığıyla bölgede Türkiye Türkçesinin öğretimini desteklemektedir. Bunun dışında vakıf aracılığıyla Astana'da 3 Nisan 2012 tarihinde yapılan "1. Üniversitelerarası Türkoloji Sempozyumu" benzeri çeşitli sempozyumlar, çalıştaylar, paneller, olimpiyatlar düzenlenerek Türk dili konusundaki bilinç artırılmaktadır (yee.org.tr, 27.01.2014).

Türk kültürünün ve Türkiye Türkçesinin genelde bütün Türk Dünyası'nda özel de ise Kazakistan'da yayılmasına hizmet eden organlar arasında TÖMER de vardır. Merkezi Almatı'da olan TÖMER yaklaşık 20 yıldır Almatı'da hizmet vermektedir. Bugüne kadar 8700 öğ-

renciye sertifika veren merkez çalışanları sadece TÖMER bünyesinde değil, ülkenin önde gelen üniversitelerinden Abay, Abılay Han, El-Farabi, Kariyer gibi yaklaşık on üniversitede daha Türk dili ve Türk Dili ve Edebiyatı derslerine girerek Türkiye Türkçesinin öğretilmesi için çaba sarf etmişlerdir. Ancak 2014 yılı itibariyle merkezin 24 çalışanından 23'üne Kazakistan makamlarınca vize verilmemesi ve kalan 1 çalışanın da yakında vizesinin bitecek olması 16 yıldır aksamayan eğitim-öğretim sürecini sekteye uğratmış, 2013 yılı başında Türkiye Türkçesi öğrenmek için merkeze başvuran insanların talepleri karşılanamamıştır. 2014'ün Şubat ayı itibariyle de henüz problemin giderilmesine yönelik somut bir adım atılamamıştır.

Bu sayılan yapılarla birlikte Kazakistan'da Türk kültürünün ve dilinin öğretimine üniversiteler de katkı yapmaktadır. Konuyla ilgili daha sağlıklı değerlendirme yapabilmek açısından üniversiteleri Türkiye Cumhuriyetinin resmi makamlarınca Kazakistan'da açılmış devlet üniversiteleri (Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk Kazak Üniversitesi), Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarınca Kazakistan'da açılmış özel üniversiteler ve vakıf üniversiteleri (Süleyman Demirel Üniversitesi, Yabancı Diller ve Meslekî Kariyer Üniversitesi) ve Kazakistan Devleti tarafından açılan üniversiteler (Abay Kazak Millî Pedagoji Üniversitesi, El-Farabi Kazak Millî Üniversitesi, Almatı Abılay Han Yabancı Diller Üniversitesi vb.) şeklinde tasnif etmek doğru olacaktır. Bu üniversitelerde açılan Türkoloji, Filoloji, Doğu Dilleri, Türk Dili ve Edebiyatı gibi bölümler sayesinde üniversiteler eliyle Kazakistan halkına Türkiye Türkçesi öğretilmektedir. Bunun dışında Türkiye'deki üniversitelerin Kazakistan'daki üniversitelerle imzalamış oldukları ikili protokoller ve Mevlana anlaşmaları sayesinde Türkçe bölgede her geçen gün daha da popüler bir hâle gelmektedir. Örnek vermek gerekirse, Erzincan Üniversitesi Abay Kazak Millî Pedagoji Üniversitesi ile imzaladığı protokolün gereği olarak 20 Kasım 2013'te Almatı'da Abay Kazak Millî Pedagoji Üniversitesi bünyesinde bir kültür ve eğitim merkezi açmıştır. Bu merkezin faaliyetleri arasında öğrencilere ve öğretim elemanlarına Türkiye Türkçesi öğretmek de vardır. Hâlihazırda 30'a yakın öğretim elemanına ve 50'ye yakın öğrenciye merkezde Türkçe dersleri verilip Türk kültürü tanıtılmaktadır.

Üniversitelerle birlikte Kazakistan'da KATEV'e bağlı okulları da Türkçeye hizmet eden kurumlar arasında göstermek gerekir. KATEV Uluslararası Eğitim ve Kültür Vakfı Kazakistan ile Türkiye arasında eğitim alanında dostluk ve işbirliğini geliştirmek ve daha ileri

düzeyle taşımak maksadıyla 1997'de kurulmuştur. Vakıf Kazakistan Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı ile Kazakistan Cumhuriyeti'nde yerleşik Kazak-Türk eğitim müesseseleri arasında yapılmış olan eğitim faaliyetleri hakkındaki 07.03. 2003 tarihli anlaşma çerçevesinde faaliyetini sürdürmektedir. Yukarıda ismi zikredilen Süleyman Demirel Üniversitesi'nin de bağlı olduğu vakfın bünyesinde 30'a yakın okul eğitim-öğretim faaliyetini sürdürmektedir (katev.kz, 27.01.2014).

Son olarak Kazakistan'da Türk kültürünün ve Türk dilinin öğretimine ilişkin yapılan çalışmalardan söz ederken, "Büyük Öğrenci Projesi"nden de bahsetmek gerekir. Bu proje Sovyetler Birliği'nin tarih sahnesinden çekilmesi üzerine bağımsızlığını kazanan Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akriba Topuluklarının yeniden yapılan sürecinde yetişmiş insan gücü ihtiyacını karşılamaya yardımcı olmak, Türkiye dostu genç nesiller yetiştirmek, Türk Dünyası ile kalıcı ve sürdürülebilir dostluk köprüleri kurmak, Türkçeyi öğretmek ve Türk kültürünü tanıtmak, Türk Dünyası'nda yer alan ülkeler arasındaki ilişkileri geliştirmek amacıyla 1992-1993 eğitim öğretim yılında 10.000 öğrencinin Türkiye'ye davet edilmesi ile uygulamaya konulmuştur (altayli.net, 27.01.2014). Proje uygulamaya konduğu günden bu yana devam etmektedir.

YÖNTEM

Çalışma Kazakistanlı öğrencilerin Türkiye Türkçesi öğrenirken yaşadığı sıkıntıları dil becerilerine göre değerlendirmek maksadıyla kaleme alınmıştır. Tarama modeliyle yapılan çalışmada Süleyman Demirel Üniversitesi'nde okuyan 180 öğrenci üzerinde uygulama yapılmıştır. Çalışmanın verileri toplanırken öğrencilerden Türkiye Türkçesi öğrenirken yaşadıkları sıkıntıları dil becerilerine göre gruplamaları istenmiştir. Ardından öğrencilerden alınan veriler ışığında öğrencilerin sorun olarak ifade ettiği cümleler tek tek değerlendirilmiş ve çalışmaya yansıtılmıştır. Yine öğrencilerin sorun olarak ifade ettiği cümleler SPPS 15 programında analiz edilmiş frekans ve yüzde olarak bulgular paylaşılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Gerek Türkiye'de gerekse Kazakistan topraklarında Kazakistanlı öğrencilere Türkiye Türkçesini öğretmek için azami düzeyde gayret gösterilip, bu hususta iyi niyetli bir yaklaşım sergilense de Kazakistan-

lı öğrencilerin Türkiye Türkçesi öğrenirken bir kısım sıkıntılar yaşadığı aşikârdır. Öğrencilerin bakış açısıyla ortaya konulan bu sıkıntılar ve onların sebepleri öğrenme alanları göz önünde bulundurularak aşağıdaki şekilde tasnif edilmiştir.

Tablo 1: Dinleme Becerisi ile İlgili Sıkıntılar		
	f	%
Hızlı konuşmaları anlamıyorum.	77	33.2
Kelime hazinem zayıf olduğu için anlamakta sıkıntı yaşıyorum.	43	18.5
Dinlemekle ilgili bir sıkıntım yok.	23	9.9
Dinleme pratiğim olmadığı için konuşmaları anlamıyorum.	17	7.3
Müzik dinlerken kelimeleri anlamakta zorluk çekiyorum.	12	5.2
Kelimeleri bilmeme rağmen telaffuz edildiklerinde zor durumda kalıyorum.	9	3.9
Filmlerde kullanılan Türkçeyi anlamıyorum.	6	3.0
Dinlediğimi anlamam için bir metni birden fazla dinlemem gerekiyor.	5	2.2
Günlük konuşmaları anlamakla beraber ileri seviyedeki konuşmaları anlamakta güçlük çekiyorum.	4	1.7
Yeterince dinleme malzemesi yok.	4	1.7
Derslerde dinleme çalışmalarına yeterince yer verilmiyor.	4	1.7
Kazakların konuştuğu Türkçeyi anlarken Türkler tarafından konuşulan Türkçeyi anlamıyorum.	3	1.3
Karşımdaki insanın doğru Türkçe konuşmaması dinlerken sıkıntıya düşmememe neden oluyor.	3	1.3
Kelimelerin anlamını bilsem de cümleyi anlamakta zorluk yaşıyorum.	2	0.9
Dinlerken bağlamı anlasam da ayrıntıları kaçırıyorum.	2	0.9
Ses olarak birbirine benzeyen kelimeleri karıştırıyorum.	2	0.9
Yeterince açık olmayan cümleleri anlamakta güçlük çekiyorum.	2	0.9
Dinlediklerim üzerine düşünmekte sıkıntılarım var.	2	0.9
Dinlediklerimin ana fikrini bulmakta sıkıntılar yaşıyorum.	2	0.9
Türkçeyi iyi bilen kimselerin konuştukları Türkçeyi anlamıyorum.	1	0.4
Daha önce Türkçe eğitim almamış olmamdan kaynaklı sıkıntılar var.	1	0.4
Rusçanın ses yapısına alışık olduğumdan duyduğum Türkçe kelimeleri anlamlandırmakta zorlanıyorum.	1	0.4
Argo ifadeleri anlamıyorum.	1	0.4
Kalıp sözlerin ne anlattığını kestiremiyorum.	1	0.4
Eski kelimeleri anlamakta güçlük çekiyorum.	1	0.4
Dinlemekle ilgili Türk dili dersine has olmayan genel sorunlarım var.	1	0.4

Türk muhitinde yaşamıyor oluşum dinlediğimi anlamamı zorlaştırıyor.	1	0.4
Birleşik kelimeleri anlamıyorum.	1	0.4

Öğrencilerin dinleme becerisi ile ilgili yaşadıkları sıkıntılar Tablo 1'de verilmiştir. Tablo 1'e bakıldığında dinleme becerisi ile ilgili sıkıntısı olmadığını dile getiren öğrencilerin oranı %9.9'dur. Bu sonuç okumadan sonra en az sorun yaşanan alanın dinleme olduğunu göstermektedir. Dinleme becerisi ile ilgili öğrencilerin en önemli sorunu %33.2'lik oranla hızlı konuşmaları anlamayışlardır. Kelime hazinesinin zayıf olması (%18.5), dinleme pratiğinin olmaması (%7.3), müzik dinlerken kelimeleri anlamamak (%5.2), kelimelerin telaffuzunda zor durumda kalmak (%3.9), filmlerdeki Türkçeyi anlamamak (%3.0) bu alanda öne çıkan diğer sıkıntılardır. Özellikle öğrencilerin Kazakların konuştuğu Türkçeyi anlarken Türkler tarafından konuşulan Türkçeyi anlamıyorum (%1.3) ve Türkçeyi iyi bilen kimselerin konuştuğu Türkçeyi anlamakta sıkıntım var (%0.4) şeklindeki düşünceleri dikkat çekicidir. Yine çok fazla dile getirilmese de Rusçanın ses yapısına alışık olduğum için Türkçe kelimeleri anlamakta güçlük çekiyorum (%0.4) ifadesi Kazakistan'da değil Türkçenin Kazakçanın bile az konuşulup dinlenildiğinin göstergesi olarak değerlendirilebilir. Zira Türkçe ve Kazakçanın gerek ses ve şekil açısından benzer olduğu herkesçe malumdur.

Tablo 2: Konuşma Becerisi ile İlgili Sıkıntılar

	f	%
Kelime hazinem zayıf olduğu için cümle kuramıyorum.	67	30.6
Konuşma pratiğim olmadığı için kelimeleri bir araya getiremiyorum.	20	9.1
Konuşma ile ilgili bir sıkıntım yok.	16	7.3
Utandığım için kimseyle konuşmak istemiyorum.	11	5.0
Kelimeleri bilsem de uygun eklerle birbirine bağlayamıyorum.	10	4.6
Hissettiklerimi anlatmakta sorun yaşıyorum.	10	4.6
Kelimelerin telaffuzunda sorunlarım var.	9	4.1
Düşünerek konuştuğum için akıcı konuşamıyorum.	7	3.2
Türkçe kelimeleri Kazakça kelimelerle karıştırıyorum.	6	2.7
Türkçedeki eklerle Kazakçadaki ekleri karıştırıyorum.	6	2.7
Konuşurken biri bana kızacak diye korkuyorum.	6	2.7
Doğru vakitte doğru kelimeler aklıma gelmiyor.	5	2.3
Yalnızca Türkçe derslerinde Türkçe konuşmak, konuşmamızı olumsuz yönde etkiliyor.	4	1.8

Dile ilişkin kuralları bilmiyorum.	4	1.8
Konuşurken çok heyecanlanıyorum.	3	1.4
Uzun cümleler kuramıyorum.	3	1.4
Kurallı cümleler kuramıyorum.	3	1.4
Programda konuşma ile ilgili ders saatleri sınırlı.	3	1.4
Türkçeyi iyi konuşan örneklerle karşılaşmamız konuşmamızı olumsuz etkiliyor.	3	1.4
Türkçe konuşurken Kazakça ve Rusça kelimeleri kullanıyorum.	2	0.9
Zaman ifadelerini yerli yerinde kullanamıyorum.	2	0.9
Yalnızca günlük meseleler hakkında konuşabiliyorum.	2	0.9
Öğretmenler derste öğrencileri konuşturmak yerine kendileri konuşuyor.	2	0.9
Öğrendiğim kelimeleri çabuk unutuyorum.	2	0.9
Kapsamlı bir sözlüğüm olmadığı için farklı kelimeleri kullanamıyorum.	2	0.9
Kelimeleri cümle içinde doğru yerde kullanamıyorum.	1	0.5
Okulda sosyal bilimlerden daha çok fen bilimlerine ağırlık verildiği için konuşmam yetersiz.	1	0.5
Genel anlamda konuşmayı sevmediğim için konuşurken hatalar yapıyorum.	1	0.5
Zihnimde kurduklarım ile anlattıklarım paralellik arz etmiyor.	1	0.5
Türkçenin ileride işime yaramayacağını düşündüğüm için motivasyon probleminde kaynaklanan konuşma kusurlarım var.	1	0.5
Derslere işimize yaramayacak kelimeleri öğrenmek konuşmamı olumsuz yönde etkiliyor.	1	0.5
Ne dediğimi bazen kendim de anlamıyorum.	1	0.5
Konuşurken kalıp sözleri kullanamıyorum.	1	0.5
Açık ve anlaşılır konuşamıyorum.	1	0.5
Yeterince iyi konuşmadığı düşündüğüm için konuşmuyorum.	1	0.5
Düşüncemi güzel fikirlerle destekleyemiyorum.	1	0.5

Öğrencilerin konuşma becerisi ile ilgili yaşadıkları sıkıntılar Tablo 2'de verilmiştir. Tablo 2'ye bakıldığında öğrencilerin %7.3'ünün konuşma ile ilgili sorunlarının olmadığı görülmektedir. Diğer beceri alanları ile mukayese edildiğinde en fazla sorunun konuşma noktasında yaşandığı anlaşılmaktadır. Tablo 2'den hareketle konuşma beceri alanında öğrencilerin en fazla yaşadığı sıkıntının kelime hazinesinin zayıf olmasından kaynaklı olduğu fark edilir (%30.6). Nitekim okuma ve yazma beceri alanlarında da kelime hazinesinin zayıf olmasından kaynaklı sorunlar ilk sırayı almaktadır. Konuşma beceri alanında kelime hazinesinin zayıf oluşunu takip eden diğer sıkıntıların başında, sırasıyla konuşma pratiğinin olmayışı (%9.1), uygun eklerle kelimeleri

bağlayamama (%4.6), hissedilenleri anlatamama (%4.6), telaffuz sorununu yaşama (%4.1), akıcı konuşamama (%3.2), Türkçe kelimelerle Kazakça kelimeleri karıştırma (%2.7) ve Türkçe eklerle Kazakça ekleri karıştırma (%2.7) gelmektedir. Bunlarla beraber, öğrencilerin ifade ettiğine göre, konuşurken utanma (%5.0), korkma (%2.7), heyecanlanma (%1.4) gibi duygusal sebepler konuşmayı olumsuz manada etkilemektedir. Bu zikredilenlerin dışında programların durumu (%1.4), öğretmenlerin tutumu (%0.9), okulun genel misyonu (%0.5), Türkçenin çevre tarafından gördüğü rağbet (%0.5) gibi dış faktörler de konuşma üzerinde etkili olmaktadır.

Tablo 3: Okuma Becerisi ile İlgili Sıkıntılar

	f	%
Kelime hazinem zayıf olduğundan okuduklarımı anlamıyorum.	49	24.9
Okuma ile ilgili bir sıkıntım yok.	27	13.7
Çok yavaş okuyorum.	17	8.6
Kelimeleri doğru telaffuz edemiyorum.	12	6.1
Kapsamlı bir sözlüğün olmaması okurken zor duruma düşmeme neden oluyor.	9	4.6
Okurken sözlük kullanmak okuma isteğimi yok ediyor.	8	4.1
Seviyeme uygun kitaplar olmadığından okumaktan çabuk sıkılıyorum.	8	4.1
Alfabeler farklı olduğu için harfleri tanımakta güçlük çekiyorum.	7	3.6
Okuma pratiğim az olduğu için doğru okuyamıyorum.	6	3.0
Kalıp sözleri anlamakta sıkıntı yaşıyorum.	6	3.0
Okuduğum metnin genel mesajını anlamıyorum.	5	2.5
Okuduğum kurgular ilgi çekici değil. Neredeyse hepsi aynı. Bu beni olumsuz etkiliyor.	5	2.5
Metnin genelini anlasam da ayrıntıları kaçırıyorum.	5	2.5
Okuduğum yayınlarda eski kelimelerin kullanılması anlamamı olumsuz yönde etkiliyor.	4	2.5
Okumak için derslerde yeterince vakit ayrılmıyor.	4	2.5
Etrafımızda bizi okumaya teşvik edecek kimse yok.	4	2.5
Yeni kelimelerin çok kullanılması okumamın akıcı olmasını engelliyor.	3	1.5
Okurken başka şeyler düşünüyorum.	2	1.0
Okurken sesimi doğru kullanamıyorum.	2	1.0
Doğru okuyan örneklerin az olması nasıl okuyacağım konusunda kafa karışıklığı yaratıyor.	2	1.0
Benzer seslerden oluşan kelimeleri birbirine karıştırıyorum.	2	1.0
Metni ancak birkaç defa okursam anlayabiliyorum.	2	1.0

Türkçe dersini sevmediğimden okumak istemiyorum.	1	0.5
Okurken gereğinden fazla heyecanlanıyorum.	1	0.5
Kısa metinleri anlamakta sorun yaşamazken uzun metinleri okurken dikkatim dağılıyor.	1	0.5
Okumayı sevmediğim için okuma konusunda sorunlarım var.	1	0.5
Okurken kelimeleri anlasam da cümlemin anlamını kavramakta zorlanıyorum.	1	0.5

Öğrencilerin okuma becerisi ile ilgili yaşadıkları sıkıntılar Tablo 3'te verilmiştir. Tablo 3'e bakıldığında öğrencilerin %13.7'sinin okurken sıkıntı yaşamadığı anlaşılmaktadır. Bunun haricinde kelime hazinesinin zayıf oluşu (%24.9) tıpkı konuşma ve yazma becerisinde olduğu gibi ilk sırada yer almaktadır. Okuma alanında görülen bu belirgin sıkıntıyı yavaş okuma (%8.6), kelimeleri doğru telaffuz edememe (%6.1), kapsamlı bir sözlük bulamama (%4.6), okurken sıklıkla sözlüğe müracaat etme (%4.1), seviyeye uygun kitaplar temin edememe (%4.1), alfabe farklılığından ötürü harfleri tanımakta güçlük çekme (%3.6), okumaya vakit ayıramama (%3.0) ve kalıp sözleri anlatmakta sıkıntılar yaşama (%3.0) benzeri sorunlar takip etmektedir. Bu bölümde öğrencilerin okumayla ilgili yaşadıkları sorunlara verdikleri cevaplar hayli ilginçtir. Öğrencilerden %4.6'sı kapsamlı bir sözlüğün olmaması okurken zor duruma düşmeme neden oluyor derken, %4.1'i ise okurken sözlük kullanmak okuma isteğini yok ediyor gibi bir tezi savunmuştur. Yine buna benzer bir durum da okuma materyallerinde kullanılan kelimelerle ilgili olarak ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin %2.5'i okudukları yayınlarda eski kelimelerin kullanılmasından ötürü şikâyetçiyken, bir başka öğrenci grubu da okudukları yayınlarda yeni kelimelerin kullanılmasından dolayı muzdariptir (%1.5).

Tablo 4: Yazma Becerisi ile İlgili Sıkıntılar

	f	%
Kelime hazinem zayıf olduğu için yazarken sıkıntı yaşıyorum.	46	23.1
Dile ilişkin kuralları bilmediğimden yazarken zorlanıyorum.	28	14.1
Yazma ile ilgili bir sıkıntım yok.	19	9.5
Sürekli yazı yazmadığım için yazarken güçlük çekiyorum.	14	7.0
Düşündüklerimi anlatmakta zorluk yaşıyorum.	13	6.5
Türk dili Kazak diline benzediği için ekleri karıştırıyorum.	12	6.0
Noktalı harflerle noktasız harfleri karıştırıyorum.	6	3.0
Yazmayı genel anlamda sevmediğim için iyi yazdığım söylemez.	4	2.0

Kelimelerin anlamını bilmeme rağmen cümle kuramıyorum.	4	2.0
Alfabenin farklı olmasından ötürü işlek yazamıyorum.	4	2.0
Kazakça ve Rusça düşünmem yazarken zorlanmama neden oluyor.	4	2.0
Daha önce öğrendiğim kelimeler yazarken aklıma gelmiyor.	4	2.0
Yazı yazdıktan sonra hatalarımız bize gösterilmediği için yazarken ilerleme kaydedemiyorum.	4	2.0
Yazma yöntemlerini bilmiyorum.	4	2.0
Yazmayla ilgili yeterince ders saati yok.	4	2.0
Aklıma farklı fikirler gelmediği için güzel yazı yazdığım söylenemez.	3	1.5
Çok yavaş yazıyorum.	3	1.5
Düzgün ve kurallı cümleler kuramıyorum.	2	1.0
Yazarken kalıp sözlerden faydalanamıyorum.	2	1.0
Yazarken çok fazla sözlüğe bakmak yazma arzumu köreltiyor.	2	1.0
Öğretmen tarafından verilen yazma konuları ilginç değil.	2	1.0
Fiilleri yazarken zihnim karışıyor.	2	1.0
Sözlüğüm olmadığı için düzgün cümleler kuramıyorum.	2	1.0
Güzel yazı örnekleriyle karşılaşmadığım için iyi yazamıyorum.	2	1.0
İfadelerimi sıradanlıktan kurtaramıyorum.	2	1.0
Uzun cümlelerde çok sayıda hata yapıyorum.	2	1.0
Yazarken konu bütünlüğünü sağlayamıyorum.	1	0.5
Bir konuyu farklı boyutları ile ele alamıyorum.	1	0.5
Yazım ve noktalama konusunda sıkıntılarım var.	1	0.5
Hata yapmaktan korkuyorum.	1	0.5
Çok sayıda kelime tekrarı yapıyorum.	1	0.5

Öğrencilerin yazma becerisi ile ilgili yaşadıkları sıkıntılar Tablo 4'te verilmiştir. Tablo 4'e bakıldığında öğrencilerden %9.5'i yazma ile ilgili herhangi bir sıkıntısının olmadığını ifade etmiştir. Yazmayla ilgili en fazla göze batan sıkıntısı ise yine diğer beceri alanlarında olduğu gibi %23.1'le kelime hazinesinin zayıflığıdır. Kelime hazinesinin zayıflığıyla beraber dile ilişkin kuralların bilinmemesi (%14.1), yazma pratiğinin sağlanamaması (%7.0), hissedilenlerin anlatılamaması (%6.5), Türkçedeki ve Kazakçadaki eklerin karıştırılması (%6.0) ve noktalı harflerle noktasız harflerin ayırt edilememesi (%3.0) yazarken karşılaşılan önemli sorunlar arasındadır. Yazarken karşılaşılan sıkıntılar arasında burada özellikle dile ilişkin kuralların bilinmemesinin altını çizmek gerekir. Zira öğrenciler ne dinleme, ne de okuma becerisinde bu hususu vurgulamışken, konu yazma olunca %14.1 gibi önem-

li bir oranda dil bilgisinin etkisine dikkat çekmişlerdir. Yukarıdaki sorunlar arasında irdelenmesi gereken önemli bir nokta da öğrencilerin yazı yazdıktan sonra hatalarının kendilerine gösterilmeyişinden şikâyetçi olmalarıdır. Bu %2.0 gibi düşük bir oran bile olsa, mutlak suretle dikkate alınmalıdır. Aynı şekilde öğrencilerin yazma yöntemlerini bilmemeleri (%2), güzel yazı örnekleriyle karşılaşmıyor olmaları (%1.0) ve kendilerine verilen yazma konularını ilginç bulmamaları (%1.0) da öğretmenler tarafından göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yabancılara, bu çalışma için Türk soylulara, Türkçe öğretimi tesadüflere bırakılmayacak kadar önemli bir meseledir. Bu sebeple Türkçe öğretiminin sorunlarının sahada tespit edilip, bu sorunlardan hareketle geleceğe ilişkin planların yapılması Türkiye Türkçesinin öğretilmesine yön verecektir. Çalışmada Türkçe öğrenen kimselerin gözünden Türkçe öğretimine ilişkin bir kısım sorunlar dillendirilmiştir. Bu sorunlar hakkındaki genel değerlendirme aşağıdadır:

1. Öğrencilerin %90.1'i dinleme becerisiyle ilgili sıkıntı yaşadığını dile getirirken, %9.9'u bu konuda herhangi bir sorun yaşamadığını ifade etmiştir. Okuma becerisinden sonra öğrencilerin en az sorun yaşadığı alan dinleme becerisidir. Çalışmada dinleme becerisiyle ilgili değişik oranlarda 28 farklı sorun tespit edilmiştir. Bu sorunlardan en fazla zikredilene hızlı konuşmaları anlamamak şeklinde belirtilmiştir.
2. Konuşma becerisine gelince öğrencilerin %92.7'si konuşurken sıkıntı yaşadığını ifade etmiş, buna mukabil %7.3'ü ise konuşurken sıkıntı yaşamadıklarını belirtmiştir. Bu orana bakıldığında öğrencilerin en fazla sıkıntı yaşadığı beceri alanının konuşma olduğu görülmektedir. Konuşma ile ilgili toplamda ifade edilen 36 farklı problemde konuşmada çok fazla problemler yaşandığını destekler niteliktedir. Öğrencilerin konuşurken en fazla yaşadığı sorun kelime hazinesinin zayıflığıdır.
3. Okuma konusunda ise öğrencilerden %13.7'si sıkıntı yaşamazken, %86.3'ü bu hususta sıkıntılar olduğunu ifade etmiştir. Oranlar göz önünde bulundurulduğunda bütün beceri alanları içinde öğrencilerin en az sorun yaşadıkları alanın okuma olduğu görülür. Toplamda okuma beceri alanında 27 farklı sıkıntı dile getirilmiştir. Bunlardan en dikkate değer, kelime hazinesinin eksikliğidir.

4. Son olarak ise yazma beceri alanına göz geçirmek gerekir. Yazma alanında öğrencilerin %9.5'i sorun yaşamadığını söylemiştir. Buna karşın %91.5 gibi önemli bir kısım da yazmayla ilgili muhtelif sorunları olduğunu ifade etmiştir. Burada öğrencilerin konuşma noktasında yazmadan daha fazla sıkıntı yaşadıkları göze çarpmaktadır. Dil becerileri içinde belki de en uzmanlık gerektiren beceri alanının yazma olduğu düşünülürse bu oran ilginç karşılanabilir. Öğrenciler, yazmayla ilgili 31 farklı sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu sorunlara bakıldığında tıpkı konuşma ve yazma da olduğu gibi kelime hazinesinin yetersiz oluşu ilk sırayı almaktadır.

Çalışmada dil becerilerine ilişkin sorunlar tespit edildikten sonra bu sorunlar ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Kelime hazinesinin yeterli olmayışından kaynaklanan sorunları gidermek amacıyla öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirecek çalışmalar yapılmalı, bu çalışmalar sırasında kelime öğretim tekniklerinden faydalanılmalıdır.
2. Öğrencilerin dil becerilerine ilişkin daha fazla pratik yapmalarını sağlayacak ortamlar hazırlanmalı, öğretmenlerin Türkçe dersini dil bilgisinden ziyade uygulamaya dönük kurgulamaları sağlanmalıdır.
3. Dil becerilerinin kazandırılmasına ilişkin yapılacak çalışmalarda materyal kullanımına önem verilmelidir.
4. Özellikle sözlük ve kitap gibi Türkçe öğretiminin vazgeçilmez araçları olarak nitelendirilebilecek dokümanların teminindeki aksaklıklar giderilmelidir.
5. Kazakistan'daki basın-yayın organlarının daha fazla Türkçe yayın yapması için çaba sarf edilmeli, bölgede hâlihazırda Kazakça ve Rusça yayımlanan Türk dizilerinin orijinal dili muhafaza edilmelidir.
6. Türkçenin doğal ortamında öğrenilmesini desteklemek için Kazakistan'da Türkçe öğrenen öğrenciler yaz kursları ya da Erasmus ve Mevlana gibi değişim programları vasıtasıyla Türkiye'ye getirilmeli, burada onlara ülkenin diliyle birlikte kültürü de öğretilmelidir.
7. Kazakistan'da Türkçenin öğretilmesine hizmet eden kuruluşlar desteklenmeli, TÖMER örneğinde olduğu gibi bu kuruluşlarda yaşanan problemler ülke sahiplenilip çözümüne yönelik adımlar atılmalıdır.

KAYNAKÇA

Basılı Kaynaklar

- ARSLAN, Mustafa (2012), “Tarihi Süreçte Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi-Öğrenimi Çalışmaları”. *KSU Sosyal Bilimler Dergisi*, S: 9/2, s. 167-188.
- BARIN, Erol (2004), “Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S: 1, s. 9-30.
- BİÇER, Nurşat (2012), “Hunlardan Günümüze Yabancılara Türkçe Öğretimi”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S: 1/4, s. 107-133.
- DEMİR, Ahmet (2010), *Yabancılara Türkiye Türkçesi Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşımdan Hareketle Metinlerin İncelenmesinde Dikkat Edilecek Noktalar*, Gazi Üni. Eğitim Bilimleri Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- HAKİM, Meryem (2009), “Kazakistan Tarihindeki Tarih Anlayışı ve Uluslararası Boyutları”, *bilig: Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, S: 50, s. 51-64.
- HENGİRMEN, Mehmet (1993), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi”, *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, S: 10, s. 5.
- İŞCİ, Cenan (2012), *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan “Yeni Hitit” Ders Kitabının Dört Temel Dil Becerisi ve Kültür Açısından İncelenmesi*, Dokuz Eylül Üni. Eğitim Bilimleri Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- KINACI, Cemile (2010), “Sovyetlerden Günümüze Kazakistan’da Kazak Dilinde Eğitim Politikaları”, *Turkish Studies*, S: 5/4, s. 1304-1319.
- OZİL, Şeyda (1991), “Dil ve Kültür”, *Çağdaş Kültürümüz, Olgular-Sorunlar*, Cem Yayınevi, İstanbul, s. 95-115.
- ÖZKAN, İsa (2007), “Bağımsızlıklarının 15. Yılında Türk Cumhuriyetlerinde Eğitim ve Sosyal Değişme”, *Bağımsızlıklarının 15. Yılında Türk Cumhuriyetleri*. Ankara Ticaret Odası Türk Ocağı Yay., Ankara, s. 91-135.

- ŞİMŞEK, Pınar (2011), *Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Okuma Metinleri ve Yardımcı Okuma Kitapları Üzerinde Bir Araştırma*, Afyon Kocatepe Üni. Sosyal Bilimler Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon.
- TAPAN, Nilüfer (1990), “Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Kültür Bağlamının Değerlendirilmesi”, *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, S: 7, s. 55-68.
- TÜRKPA (2012), *Türk Cumhuriyetleri Anayasaları*. TÜRKPA Yayınları, Ankara.
- YAZGAN, Turan (2003), "Türkiye'nin Türk Dünyasındaki Eğitim-Öğretim Faaliyetleri", *Kamu-İş*, S: 2, s. 183-202.

İnternet Kaynakları

- <http://www.altayli.net/>, 27.01.2014
- <http://www.katev.kz/>, 27.01.2014
- <http://www.minber.kz/>, 31.01.2014
- <http://www.news.nur.kz/>, 01.02.2014
- <http://www.tika.gov.tr/>, 28.01.2014
- <http://www.turan.org.tr/>, 27.01.2014
- <http://www.turksoy.org.tr/>, 25.01.2014
- <http://www.yee.org.tr/>, 27.01.2014

